

**CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI
ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ MEHEDINȚI**



**STUDIUL JUDEȚEAN PENTRU
PREVENIREA ȘI
REDUCEREA ABANDONULUI ȘCOLAR**

Raport de cercetare

Decembrie 2019



CENTRUL JUDEȚEAN
DE RESURSE ȘI ASISTENȚĂ
EDUCAȚIONALĂ MEHEDINȚI



MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Avizat,

Inspector Școlar General,
Prof. Daniela TRANCOTĂ

Nr. 459/07.12.2019

Avizat,

Director,
Prof. Liliana-Bianca BORUGĂ

Nr. 2060/20.12.2019

STUDIUL JUDEȚEAN PENTRU PREVENIREA ȘI REDUCEREA ABANDONULUI ȘCOLAR

Raport de cercetare

Decembrie 2019

Coordonator cercetare
Prof. consilieri școlar CJAP,
Dr. Vasile DEAC



Coordonator cercetare:

Prof. consilier școlar CJAP, Dr. Vasile DEAC

Echipa de implementare:

Inspector școlar I.S.J. Mehedinți – Lepădat- Marian POPESCU

Inspector școlar I.S.J. Mehedinți – Daniela SĂFTOIU

Director CJRAE Mehedinți – Liliana-Bianca BORUGĂ

Profesor consilier școlar CJRAE Mehedinți– Raluca VĂDUVA

Informatician CJRAE Mehedinți – Loredana DOINEA

Cuprins

- I. Argument
- II. Țintele strategice pentru prevenirea și reducerea abandonului școlar
- III. Scopul studiului
- IV. Obiective
- V. Grup țintă
- VI. Populația școlară
- VII. Elevi transferați în anul școlar 2018-2019
- VIII. Elevi cu situația neîncheiată
- IX. Elevi repetenți la sfârșitul anului școlar
- X. Elevi în risc de abandon și cu absenteism ridicat
- XI. Măsuri, facilități și programe de prevenire și de intervenție



I. Argument

Abandonul școlar are implicații majore asupra dezvoltării personale și consecințe pe termen scurt, mediu și lung asupra dezvoltării resurselor umane, a dezvoltării comunității, în general.

Pentru elevi, școala reprezintă locul unde își petrec un sfert din timp, învățând o multitudine de lucruri minunate menite să le influențeze destinul. Totuși un procent semnificativ dintre copii nu merg la școală.

Abandonul școlar reprezintă conduita de evaziune definitivă ce consta în încetarea frecventării școlii, părăsirea sistemului educativ indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări sau pregătiri profesionale complete sau înaintea încheierii actului de studii început.

Preocuparea pentru prevenirea și diminuarea abandonului școlar trebuie privită ca o prioritate a sistemului de educație cu atât mai mult cu cât factorii determinanți ai abandonului se multiplică și se diversifică, ca adaptare la contextul social, economic, cultural, profesional din ce în ce mai provocator în care sistemul de învățământ funcționează.

O educație reală se fundamentează în familie, apoi ea se continuă în grădiniță și școală prin intermediul cadrelor didactice. În primul rând, ea se realizează prin puterea exemplului. O bună intervenție a cadrului didactic prin însuși procesul educativ pe care îl desfășoară cu copiii poate constitui un mijloc de prevenire a abandonului școlar, care a devenit din ce în ce mai frecvent.

În România, rata abandonului școlar în anul 2013 a fost de 17,3%. Consiliul European a recomandat fiecărui stat european crearea unei strategii de reducere a abandonului școlar.

O astfel de strategie ar trebui să constituie măsuri de prevenire, intervenție și compensare și să se concentreze mai ales pe intervenții la nivelul școlilor și al elevilor.

Strategia României a fost aprobată prin H.G. 417 la mijlocul anului 2015. Această strategie, alături de Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020 și de Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020 (H.G. 418/2015) formulează ca prioritate pentru învățământul preuniversitar ca până în anul 2020, abandonul școlar să se situeze sub procentul de 11%.

În România, absenteismul școlar și părăsirea timpurie a școlii se manifesta în mod pregnant în rândul anumitor grupuri vulnerabile (exemplu: tineri din comunitățile rurale, tineri provenind din familii cu venituri modeste, copii romi, elevi care au repetat cel puțin un an de studiu, elevi cu abateri disciplinare, elevi cu cerințe educaționale speciale, tinere însărcinate etc.) .

Abandonul este o problemă reliefată în special în mediul rural. Elevii săraci rămân în urmă celor mai înstăriți iar accesul lor la învățământul secundar-superior și post-secundar este limitat. Această discrepanță conține și un factor spațial important întrucât două dintre cele mai sărace regiuni din România sunt Nord-Est și Sud-Vest.

O serie de instituții cheie la nivel central, regional și local sunt implicate într-o măsură mai mare sau mai mică în formularea și implementarea de politici privind absenteismul și abandonul școlar. La nivel central



Ministerul Educației și Cercetării este actorul principal atât în formularea cât și în implementarea politicilor educaționale. La nivel local, inspectoratele școlare județene joacă un rol cheie în asigurarea implementării politicilor naționale și urmăresc inițiativele referitoare la activitățile de prevenire, intervenție și compensare legate de reducerea absenteismului și abandonului școlar.

Centrele județene de resurse și asistenta educațională reprezintă un factor important deoarece oferă cadrul de organizare a serviciilor oferite de consilierii școlari. De asemenea, școlile reprezintă entitatea responsabilă cu implementarea programelor educaționale, fiind punctele de lucru unde consilierii școlari își desfășoară activitatea având contact direct cu elevii și cu părinții, însă pentru a atinge obiectivul propus sunt necesari următorii factori personali: dorința, determinare și competență.

La nivelul județului Mehedinți, Centrul Județean de Resurse și Asistenta Educațională a întreprins o monitorizare privind abandonul școlar. Pentru identificarea situațiilor de abandon școlar, respectiv risc de abandon școlar, grupul țintă a cuprins toate unitățile școlare din județul Mehedinți: 59 unități școlare din mediul rural și 30 unități școlare din mediul urban.

II. Direcțiile de acțiune /Țintele strategice pentru prevenirea și reducerea abandonului școlar pentru 2017-2021

I. Asigurarea accesului tuturor copiilor/elevilor la serviciile educaționale

- Creșterea calității educației în toate mediile rezidențiale.
- Asigurarea accesului tuturor copiilor de vârstă preșcolară și școlară din județ la educație, inclusiv a celor din zonele izolate; eliminarea oricăror forme de discriminare și segregare.
- Implementarea măsurilor legislative și organizatorice pentru cuprinderea tuturor copiilor de vârstă școlară în clasa pregătitoare.
- Credibilizarea învățământului tehnic și profesional.
- Promovarea și eficientizarea serviciilor educaționale pentru copiii cu cerințe educaționale speciale.

II. Reintegrarea în sistemul educațional a persoanelor care au părăsit timpuriu școala

- Eficientizarea rețelei școlare, care să corespundă nevoilor reale ale comunității locale și ale societății în general.
- Dezvoltarea parteneriatului interinstituțional pentru identificarea persoanelor care au părăsit timpuriu școala și care îndeplinesc condițiile de vârstă pentru cuprinderea în sistemul educațional.
- Asigurarea unei oferte adecvate de programe educaționale de tipul „A doua șansă”

III. Dezvoltarea autonomiei instituționale prin implementarea unor măsuri și acțiuni de prevenire și reducere a abandonului școlar

- Asigurarea consultanței și sprijinirea managerilor unităților de învățământ, în vederea dezvoltării parteneriatelor active cu autoritățile și comunitatea locală pentru prevenirea abandonului școlar.
- Implicarea reprezentanților autorităților locale și ai altor instituții din comunitatea locală în proiecte educaționale ce au ca scop prevenirea și reducerea abandonului școlar.



- Dezvoltarea de programe și servicii de asistență psihopedagogică la nivelul unităților de învățământ din mediul rural.

IV. Formarea continuă a personalului didactic pentru promovarea practicilor educaționale specifice prevenirii abandonului școlar

- Abordarea problematicii abandonului școlar în activitățile de formare continuă. Susținerea cercetării științifice, didactico-pedagogice și de specialitate, a colaborării cu mediul academic universitar, în scopul realizării de diagnoze, analize și a elaborării unor strategii educaționale relevante pentru prevenirea și reducerea fenomenului abandonului școlar.

V. Formarea părinților pentru conștientizarea rolului de beneficiari indirecti ai educației

- Crearea de oportunități pentru dezvoltarea rolului de partener educativ al părinților.
- Extinderea în mediul rural a proiectelor educaționale de tip „Școala părinților”.

III. Scopul studiului

Identificarea și operaționalizarea unui sistem de măsuri instituționale focalizate pe diminuarea riscului de abandon la nivelul unităților școlare și pe crearea unui mediu școlar suportiv, în condițiile promovării competitivității.

IV. Obiective specifice

OS1: asigurarea unui sistem integrat de acțiuni de prevenire, intervenție și compensatorii privitoare la riscul de abandon școlar.

OS2: monitorizarea și evaluarea permanentă a situației abandonului școlar.

OS3: sprijinirea elevilor proveniți din medii defavorizate în luarea deciziei privind cariera, corelând aspirațiile personale cu nevoile pieței din județul Mehedinti.

OS4: asigurarea egalității șanselor și creșterea ratei de participare la educație a elevilor proveniți din rândurile mediilor defavorizate.

V. Grup țintă:

- ↪ 30 unități școlare cu personalitate juridică din mediul urban;
- ↪ 59 unități școlare cu personalitate juridică din mediul rural.

VI. Populația școlară

O primă analiză este a populației școlare totale

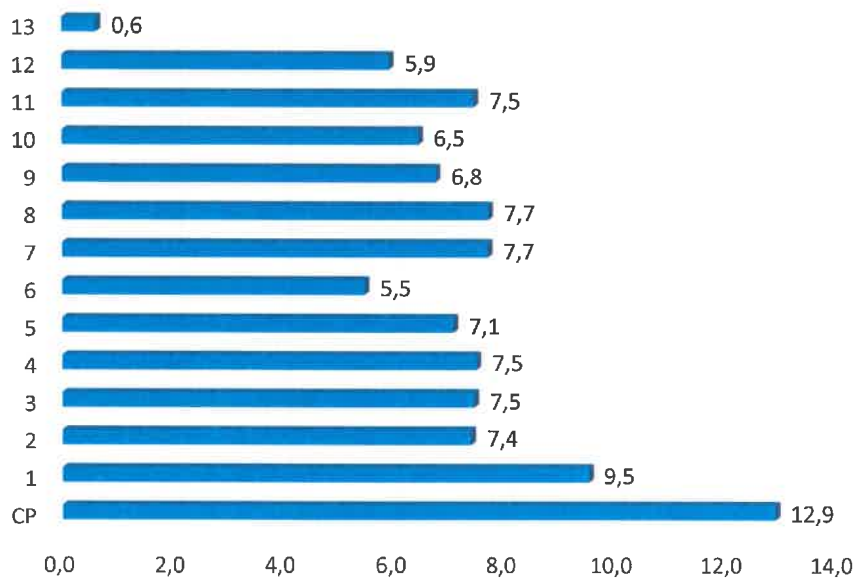
Dacă analizăm cifrele de școlarizare pe ani de studiu – putem vedea că ponderea elevilor înscriși în clasa I și la clasa cregătitoare are o pondere mai mare în populația școlară totală.

Acest aspect poate avea 2 interpretări:



- Fie numărul copiilor de vârstă școlară este în creștere – aspect care este mai credibil dacă ne uităm la constanța procentelor din ceilalți ani de studiu.
- Abandonul școlar la Clasa pregătitoare și clasa I-a este mai mare comparativ cu ceilalți ani de studiu – acest aspect se confirmă, dacă ne uităm pe graficul următor care prezintă numărul elevilor transferați.

În concluzie – avem o populație școlară în stabilizare și ușoară creștere, combinată cu o tendință mare de transfer la școli din străinătate a elevilor la finalul clasei pregătitoare și a clasei I.



13	161
12	1544
11	1942
10	1681
9	1762
8	2010
7	2007
6	1426
5	1844
4	1951
3	1941
2	1926
1	2482
CP	3364

Generația de elevi care acum sunt în clasa a VII-a este cea mai redusă ca pondere în populația școlară totală, aspect care se va simți la nivelul liceului în anul școlar 2021 – 2022 – cu o diferență de peste 560 de elevi la nivelul județului. Aspect care se redresează abia în 5 ani.



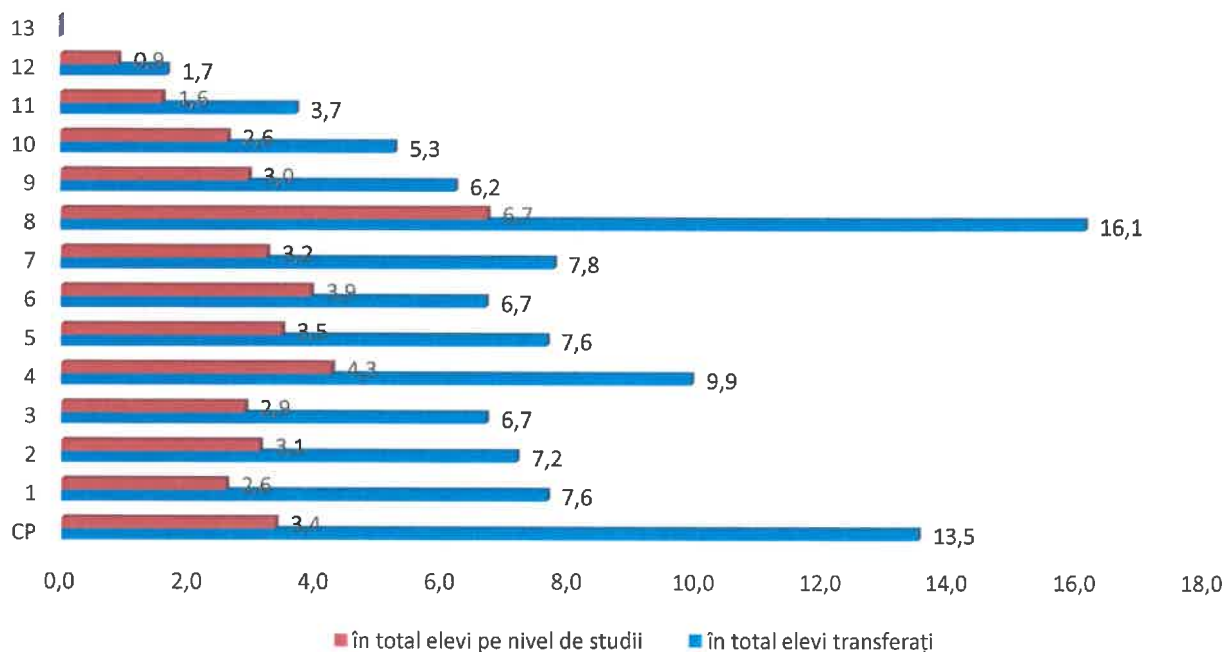
VII. Elevi transferați în anul școlar 2018-2019

Ca tendință generală, care arată mecanismele de înscriere la școală:

- Elevii din ultimul an al ciclului școlar se transferă mai mult decât ceilalți elevi (4,3% dintre elevii de clasa a IV-a și 6,7% dintre elevii de clasa a 8-a se transferă). Acest aspect scoate în evidență 2 fenomene distincte: pe de o parte cel al elevilor care se transferă către licee pentru a facilita admiterea în liceul pe care îl dorește și, pe de altă parte, acel al școlilor care vor să demonstreze promovabilitate ridicată la examenele de clasa a VIII-a și impun elevilor transferul pentru a absolvi ciclul gimnazial.
- Tendința mai mare de transfer să păstrează și la început de ciclu școlar – elevii de clasa pregătitoare se transferă mai mult decât cei de clasa I-a și a II-a; elevii de clasa a IX-a mai mult decât cei de clasa a X-a sau a XI-a).

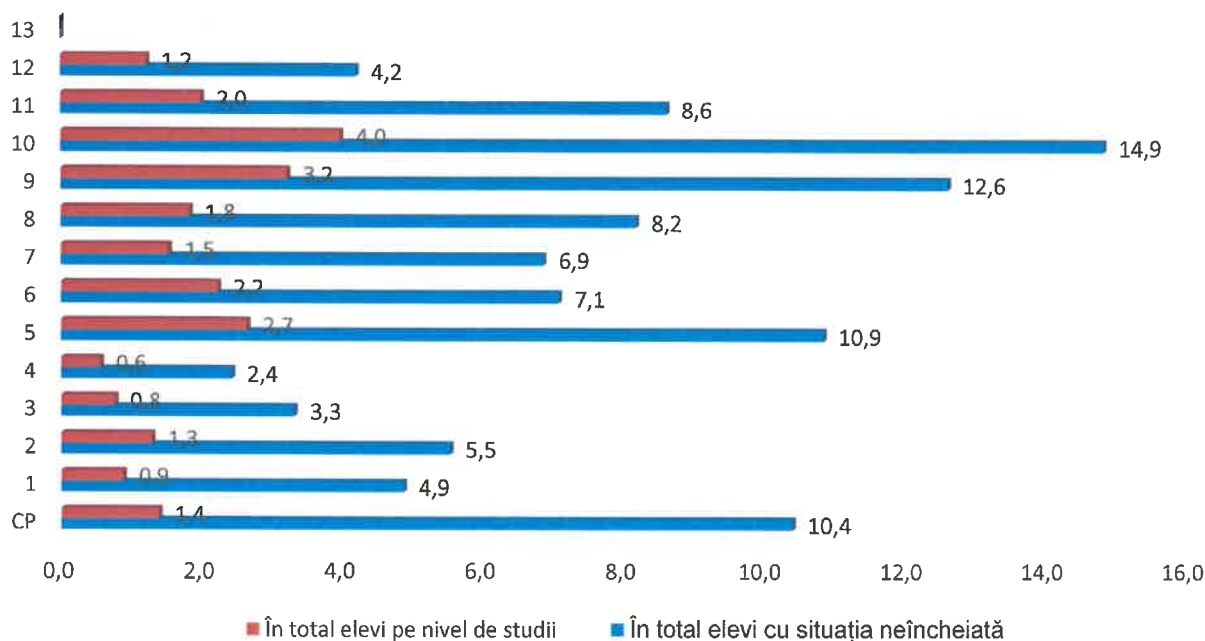
Cel mai mare procent al elevilor transferați este cel al elevilor clasei a VIII-a. 6,7% dintre elevii care au absolvit clasa a VIII-a sau transferat în anul școlar 2018-2019.

Elevi transferați în anul școlar



VIII. Elevi cu situația neîncheiată

Situația neîncheiată la sfârșitul anului școlar

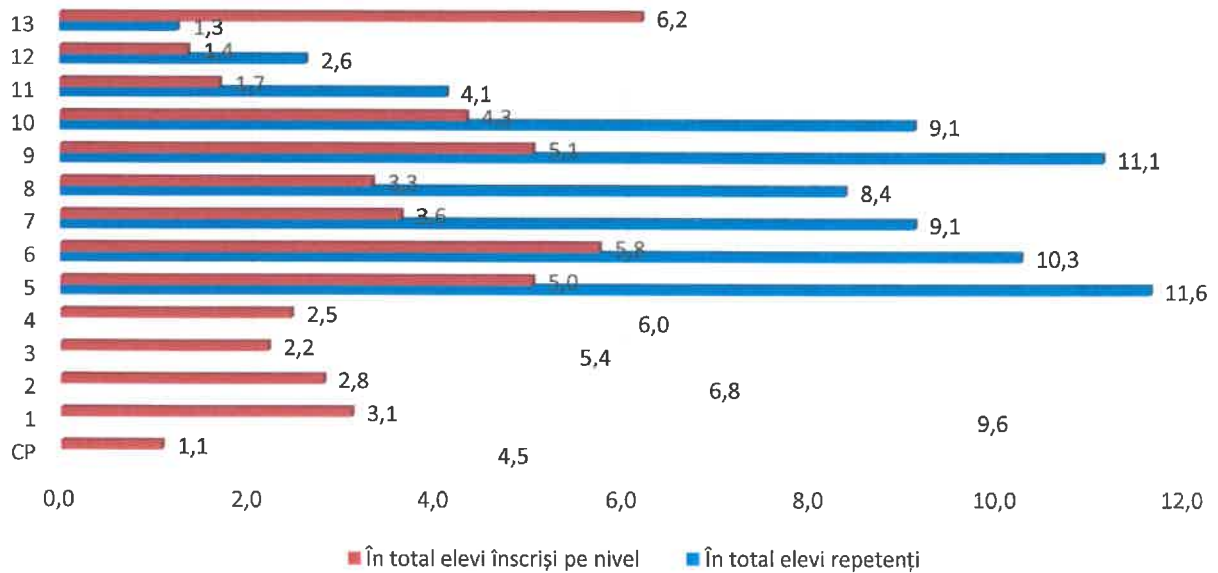


Ponderea elevilor cu situația neîncheiată la sfârșitul anului școlar scade pe măsura înaintării în fiecare ciclu școlar. Singura excepție se înregistrează la clasa a VIII-a, aspect care întărește concluzia de mai sus – rata mare de transfer la clasa a VIII-a este dată de situația elevilor care „au probleme” în școală pe parcursul clasei a VIII-a și se transferă pentru a susține examenele naționale în alte școli.

Ponderea cea mai mare a elevilor care rămân cu situația neîncheiată la finalul anului școlar o au elevii de clasa a X-a (4% dintre aceștia), urmați de elevii din clasa a IX-a (3,2%) și de cei din clasa a V-a (2,7%).

IX. Elevi repetenți la sfârșitul anului școlar.

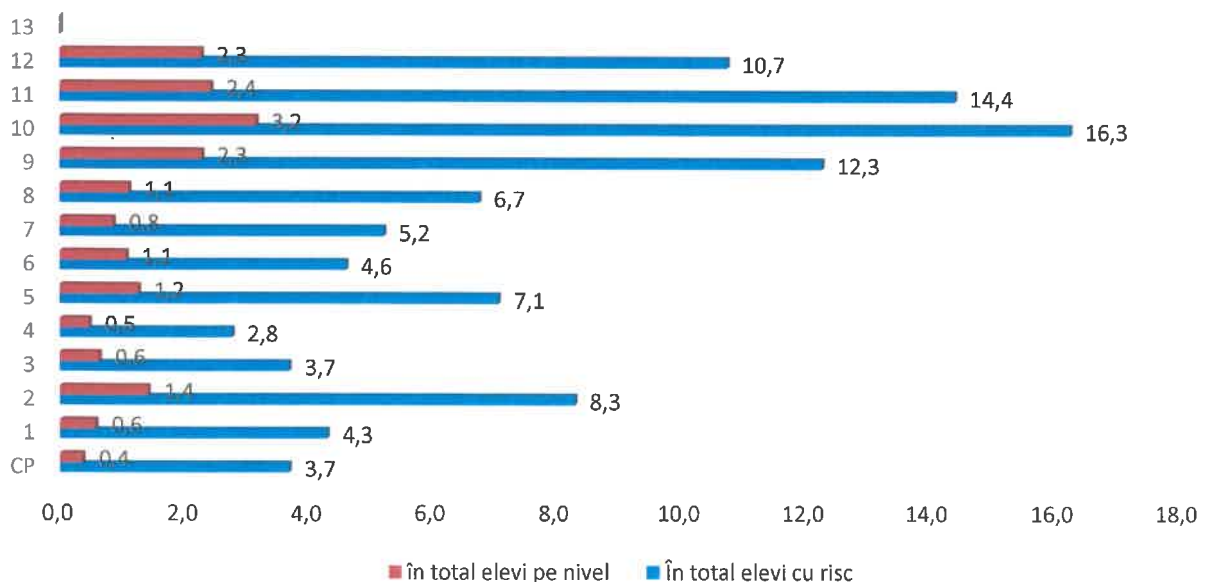
Elevi repetenți la sfârșitul anului școlar



Ponderea elevilor care rămân repetenți la sfârșitul anului școlar are o tendință de scădere pe parcursul ciclului școlar. Ponderea elevilor de clasa a XIII-a care rămân repetenți este una destul de mare. Cea mai mare pondere a elevilor (în total elevi pe nivel școlar) care rămân repetenți este cea a elevilor de clasa a VI-a (5,8%) urmați de elevii de clasa a IX-a (5,1%) și de elevii de clasa a V-a (5%).

X. Elevi în risc de abandon și cu absenteism ridicat

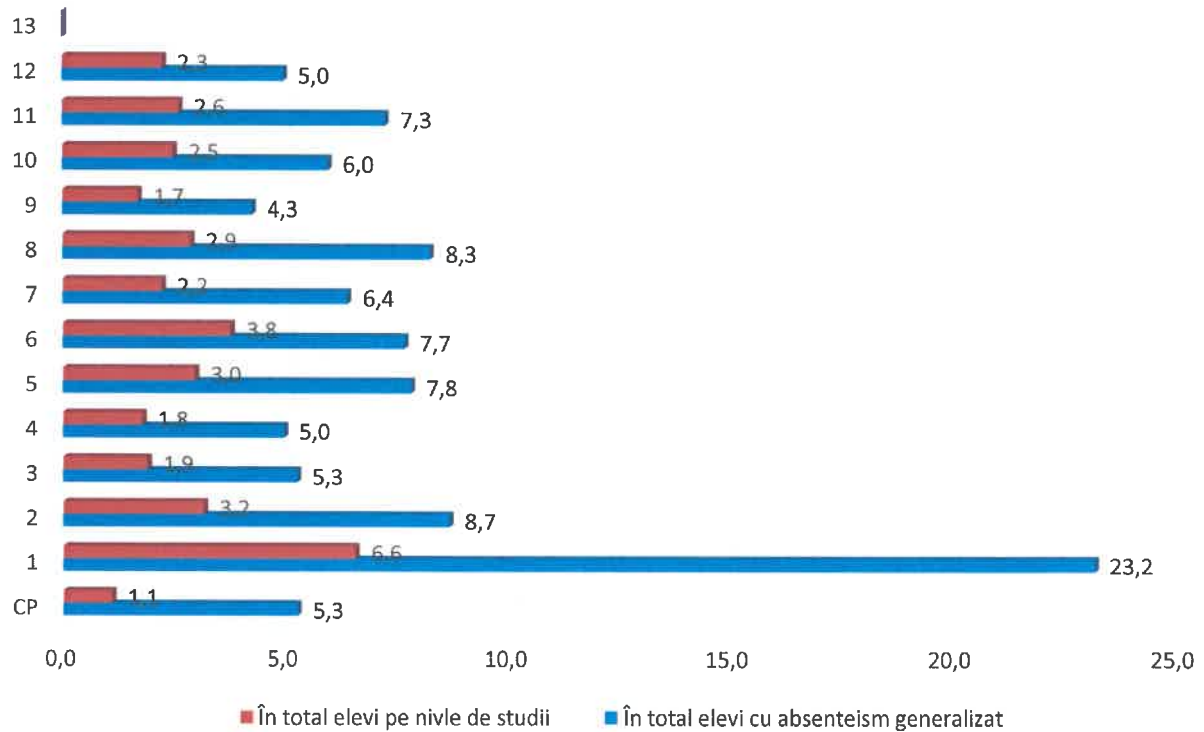
Elevi aflați în risc de abandon școlar





Cea mai mare pondere a elevilor aflați în risc de abandon școlar este declarată la ciclul liceal.

Elevi cu absenteism generalizat



Cea mai mare pondere a elevilor înregistrați cu absenteism generalizat se înregistrează la clasa a II-a (6,6% dintre elevii de clasa a II-a sunt încadrați în această categorie) – aproape un sfert din totalul elevilor încadrați în categoria elevi cu absenteism generalizat.

Principalele categorii de motive enumerate la fiecare situație sunt:

- **Motivele economice;**
- **Motive sociale;**
- **Motive psihopedagogice.**



XI. Măsuri, facilități și programe de prevenire și de intervenție

Măsurile de față se bazează pe trei categorii de acțiuni: *măsuri de prevenire*, *măsuri de intervenție* și *măsuri compensatorii*.

Măsurile preventive au scopul de a reduce riscul de părăsire timpurie a studiilor înainte de instalarea contextului favorabil abandonului. Aceste măsuri canalizează eforturile unităților școlare spre optimizarea și asigurarea relevanței ofertelor educaționale, pentru a sprijini elevul în obținerea unor rezultate școlare mai bune și pentru a înlătura sau gestiona obstacolele din calea succesului școlar. Acest tip de măsuri au scopul de a stabili o bază solidă, timpurie, care le oferă elevilor oportunități pentru o mai bună integrare școlară.

Măsurile de intervenție au scopul de a diminua incidența fenomenului de abandon școlar și de a controla cât mai multe dintre variabilele care ar putea conduce la decizia de abandon școlar. Aceste măsuri vizează permanenta îmbunătățire a calității educației și a formării profesionale, prin adaptarea ofertei educaționale la nevoile și prioritățile elevului, prin acordarea de sprijin specific elevilor sau grupurilor de elevi aflați în risc de părăsire timpurie a școlii, ca urmare a semnalelor de avertizare timpurie colectate. Aceste măsuri vizează: (i) politicile instituționale privind abandonul, (ii) nivelul individual, pentru a dezvolta „rezistența” elevilor la riscul de abandon și pe redresarea dificultăților concrete, care pot fi de natură socială, cognitivă sau emoțională (a se vedea și *Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România, 2014*).

Măsurile compensatorii au scopul de a sprijini reintegrarea în sistemul școlar a elevilor care au abandonat școala, și susținerea acestora, prin măsuri instituționale specifice, în vederea înscrierii în programul „A doua șansă”

PLAN DE ACȚIUNE

A. Măsuri de prevenire			
Activități propuse / Obiective	Acțiuni de întreprins	Structuri implicate	Termene de implementare
Aplicarea unui sistem de practici clare și transparente de înscriere a copiilor în sistemul școlar	Derularea de acțiuni de promovare a ofertei educaționale focalizate pe oferirea de informații complete privind exigențele școlare, precum și oferta extrașcolară a instituției; Derularea de activități destinate familiarizării potențialilor elevi cu exigențele școlare (primare, gimnaziale, liceale) și cu climatul școlar: vizite, întâlniri, școli de vară, concursuri, ș.a.	I.S.J Unități școlare C.J.R.A.E.	Anual
Dezvoltarea la elevi a sentimentului de apartenență la propria	Organizarea de activități extra-curriculare; Implicarea elevilor în diverse proiecte	Unități școlare O.N.G.-uri	Pe întreg parcursul anului



instituție școlară și a interacțiunii constante cu mediul școlar	educaționale și sociale derulate de cadrele didactice		școlar
Sprijinirea perioadei de tranziție pe parcursul primului nivel de studiu (clasa pregătitoare, clasa a V-a, clasa a IX-a)	Organizarea unor programe și activități de introducere în mediul școlar destinate elevilor de la început de ciclu (clasa pregătitoare, clasa a V-a, clasa a IX-a). <i>Ex. Săptămâna bobocului, Zilele școlii, etc.</i>	Unități școlare	Anual, în perioada septembrie - noiembrie
Diversificarea serviciilor oferite elevilor aflați în situații de risc (medii defavorizate socio-economic, cultural)	Derularea de proiecte prin care se pot asigura servicii de sprijin/consiliere, programul "Școala după școală" pentru elevii aflați în situații de risc.	Unități școlare ONG-uri	Permanent
Instruirea cadrelor didactice în ceea ce privește competențele de prevenire și intervenție timpurie în cazurile cu risc de abandon școlar	Derularea de programe de formare continuă destinate cadrelor didactice și focalizate pe însușirea de: - metode de facilitare a învățării (metode active, metode colaborative, modalități de valorificare a tehnologiilor informaționale în predare/ învățare/ evaluare, tehnici de acordare a unui feedback timpuriu cu privire la progresul școlar) - strategii de monitorizare a elevilor cu risc de abandon școlar prin monitorizarea absențelor; - demersuri de contactare a familiei, telefonic sau prin adrese de înștiințare a părinților; - întâlniri cu părinții; - vizite la domiciliul copilului, consilierea copilului și a familiei.	Unități școlare Consilieri școlari C.C.D.	Permanent
B. Măsuri de intervenție			
Activități propuse	Acțiuni de întreprins	Structuri implicate	Termene de implementare
Dezvoltarea la nivelul elevilor, a abilităților și atitudinilor necesare succesului școlar	Dezvoltarea, la nivelul instituției a unui Centru de Învățare, o platformă care să ofere programe remediale, de sprijin pentru elevi, precum: strategii de învățare, strategii de utilizare a tehnologiilor informaționale, strategii	Unitatea școlară CJRAE	Noiembrie



	de dezvoltare personală, activități extra curriculare în sprijinul succesului școlar.		
Acordarea de sprijin elevilor aflați în risc de abandon prin acțiuni de consiliere vocațională și pentru dezvoltare personală	Programe de consiliere vocațională (de grup/individuală) Intervenție specializată prin mediatorii școlari, profesori consilieri școlari Activități de consiliere psihologică Ateliere de dezvoltare personală Ateliere parentale	Unitatea școlară CJRAE	Noiembrie
Dezvoltarea, la nivelul departamentelor, a unei strategii de monitorizare a parcursului școlar al elevilor aflați în situații de risc	Elaborarea unor proceduri interne care să permită identificarea elevilor cu risc crescut de abandon. Identificarea timpurie a cauzelor care sporesc probabilitatea riscului abandonului.	Unitatea școlară	Iunie
C. Măsuri compensatorii			
Activități propuse	Acțiuni de întreprins	Structuri implicate	Termene de implementare
Revizuirea și eficientizarea reglementărilor de re-inserție școlară	Modificarea reglementărilor privind normarea activităților de consiliere sub forma unor activități didactice. Utilizarea unui instrument (de ex. chestionar, interviu) de identificare a motivelor de abandon la nivelul elevilor care decid să întrerupă studiile, în vederea reinsertiei școlare prin programul „A doua șansă”. Informarea anticipată a elevilor aflați în risc de abandon privind neîntrunirea criteriilor de promovabilitate de către aceștia.	ISJ Unități școlare CJRAE	Septembrie